

Metodologie 2

Lekce 4

Lenka Slepíčková

Ještě k dotazníku – kde vidíte
problémy?

Váš věk

do 30 let

30–50 let

více než 50 let

Slyšel/a jste někdy o syndromu vyhoření v souvislosti s Vaší profesí?

ANO

NE

Ocenil/a byste na vaší škole pravidelné školení o prevenci syndromu vyhoření?

spíše ano

spíše ne

Jakou prevenci syndromu vyhoření upřednostňujete?

relaxace v přírodě

sport

rodina a přátelé

četba

vzdělávání

jiné (uvedte) _____

Vnímáte svoji osobnost jako dostatečně kvalifikovanou pro svoji profesi (self-efficacy)?

svoji pozici zvládám s přehledem

svoji pozici zvládám

svoji pozici nezvládám, ale snažím se

nestačím na svou práci, vzdávám se

Vztahy na pracovišti:

na pracovišti máme výborný kolektiv

na pracovišti máme dusno

kolektiv neřeším, jdu si raději po svém

Vztahy se studenty:

studenti mne respektují a já respektuji je

studenti mne nerespektují i přestože se snažím

můj přístup ke studentům je lhostejný

studenti mne rozčilují

Do jaké míry jste spokojeni se svým finančním ohodnocením?

se svým platem jsem spokojen/á

se svým platem nejsem spokojen/á

Ocenil/a byste na vaší škole pravidelné školení o prevenci syndromu vyhoření?

- a) souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) tak napůl
- d) spíše nesouhlasím
- e) nesouhlasím

Máte povědomí o možných způsobech prevence syndromu vyhoření?

- a) ano, znám způsoby prevence syndromu vyhoření
- b) spíše znám způsoby prevence syndromu vyhoření
- c) tak napůl
- d) spíše neznám způsoby prevence syndromu vyhoření
- e) ne, neznám způsoby prevence syndromu vyhoření

Jakou prevenci syndromu vyhoření upřednostňujete?

(Vyberte jednu odpověď, která je Vám nejbližší)

- a) relaxace v přírodě
- b) sport
- c) rodina a přátelé
- d) četba
- e) vzdělávání
- f) jiné (uved'te) _____
- g) nepraktikuji žádné způsoby prevence syndromu vyhoření

Hledání zdrojů

Strategie

- Stejné téma?
- Pomoc klíčových slov
- Hledání „bratříčka“
- Podobná metodologie
- Google scholar
- Typy zdrojů a jejich vhodnost/nevhodnost

Odborné časopisy

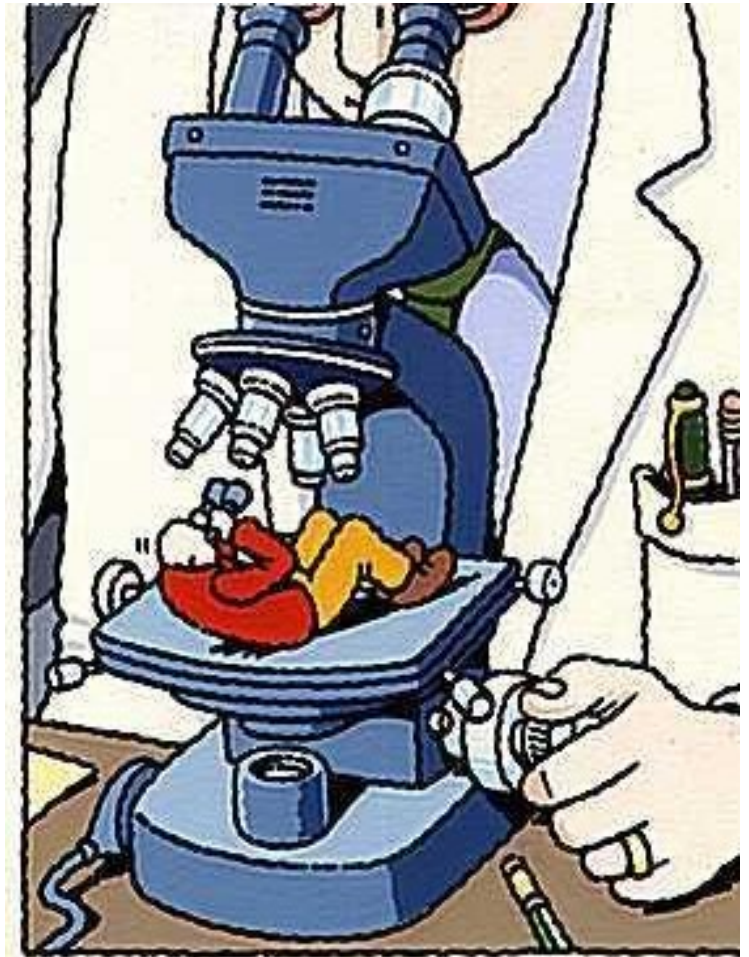
Jaké známe?

Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum

Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.

(Švaříček, Šed'ová, 2007:17)

Rozdíly mezi kvalitativním a kvantitativním výzkumem z hlediska

- Logiky
- Postupu
- Zpracovávaného materiálu
- Cíle
- Důrazu
- Představách o povaze reality
- Vzorku a množství informací
- Validity a reliability
- Výzkumných otázek

Síla kvalitativního výzkumu

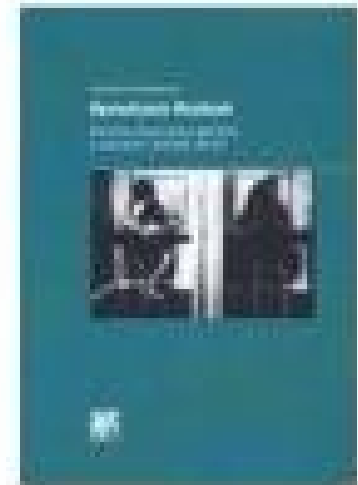
K. Nedbálková a výzkum ženských věznic

A. Dotazník: S kým budete po propuštění žít? 42 % uvedlo, že s přítelkyní.

x

B. Výzkumnice: „Máte ve vězení nějakou dobrou kamarádku?“

Informantka: „Kamarádku ne, ale přítelkyni.“

Výzkum hodnotové orientace žen ve českých věznicích

A. Kvantitativní strategie – sběr dat pomocí dotazníku

Otázka: Vyjádřete míru souhlasu nebo nesouhlasu s těmito výroky:

1. Je třeba uposlechnout právní normu i v případě, když si myslíme, že je nespravedlivá.
2. Právo má především sloužit k dosažení osobních cílů dovolenými právními postupy.
3. Právo považuji za respektovanou, morálně odůvodněnou sociální normu, kterou je třeba vždy udržet.

Výzkumný závěr: Hodnotový žebříček delikventních žen nevykazuje oproti české populaci zásadní diference.

Kvalitativní strategie

Terénní poznámky z pobytu ve „školní hodině“ pro odsouzené ženy:

„Přisedávám do lavice k jednotlivým ženám, žádají mě o pomoc s úlohami, které řeší. Po pár minutách je těžké udržet pozornost a konverzaci pouze u matematiky: „Paní, máte manžela? Paní, jak se jmenujete? Paní, vy jste učitelka? Bude amnestie? O čem píšete? Paní, vy jste z Brna, koho tam znáte? Já jsem taky z Brna. Jak vám máme říkat? Jste vdaná?“

Další příklad – problém neužívání léků

Výzkumné designy

design jako „předpřipravený balíček postupů“

- Zakotvená teorie
- Případová studie
- Biografický výzkum
- Etnografie
- Akční výzkum
- Narativní výzkum, diskurzivní analýza, fenomenologický výzkum atd.
- Vlastní (pragmatický) výzkumný design

Techniky sběru dat v kvalitativním výzkumu

- Nestandardizované

Zakotvená teorie

(Grounded theory, Glaser, Strauss)

- Pozitivistická verze (otevřené, axiální, selektivní kódování)
- Konstruktivistická verze
- Cílem je konceptuální schéma, teorie k pozdějšímu testování

Principy:

- *Souběžný sběr a analýza dat*
- *Teoretický výběr vzorku (teoretické vzorkování) – saturace*
- *Systematická a standardizovaná analýza dat (otevřené kódování, axiální kódování, selektivní kódování)*
- *Metoda konstantního srovnávání*
- *Memo poznámky*

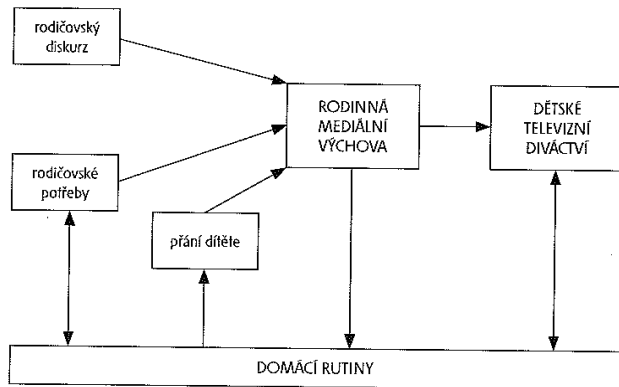

Model, schéma jako výstup

(Švaříček, Šed'ová, 2007: 95, 284, 309)

Příklad z výzkumu 4.1.6

Ve výzkumu zaměřeném na rodinnou socializaci dětského televizního diváctví bylo jako centrální kategorie identifikováno „dětské televizní diváctví“ (způsob, jakým se dítě dívá na televizi) a byl vytvořen následující kauzální model.

Následně byl tento model redukován na centrální kategorii a dvě klíčové složky, které na ni působí:

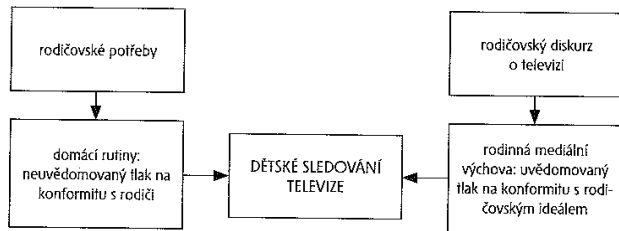

Schéma 8.1 – Proces vedoucí k rozvíjení strategií práce s mocí

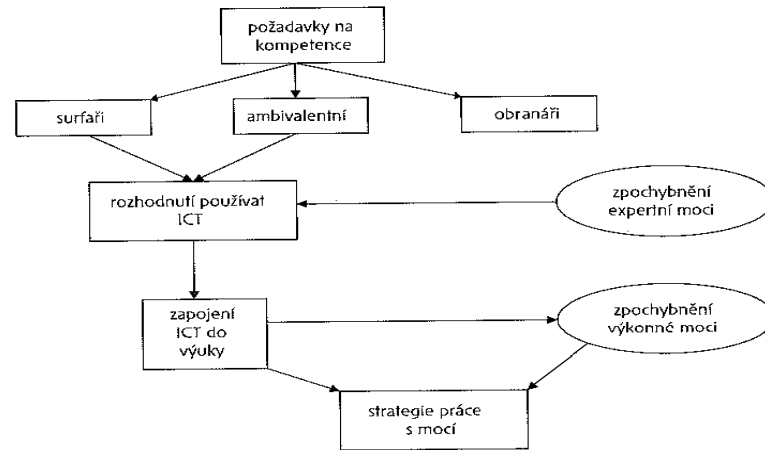
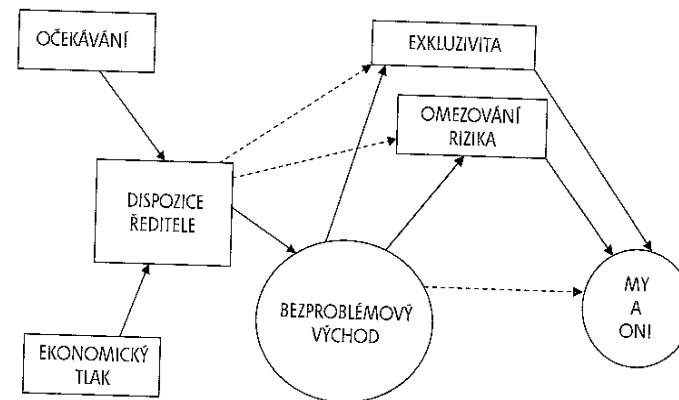

Schéma 9.1 – Kauzální vztahy

Případová studie

- Podrobné zkoumání a porozumění jednomu nebo několika málo případů
- Případ jako v čase a prostoru uzavřený a provázaný **system (má hranice), který studujeme v jeho přirozeném prostředí, v jeho komplexitě a v kontextu** (časovém, prostorovém, ekonomickém, kulturním, sociálním)
- Případem (jednotkou analýzy) může být: člověk, komunita, vztahy, organizace nebo instituce, událost, role
- **Různé zdroje dat a techniky sběru dat:** pozorování (zúčastněné i nezúčastněné), rozhovor, analýza dokumentů, artefaktů, focus group... (i kvantitativní)
- Cíle případové studie: deskriptivní, explorační i explanační

Nevýhody:

- Vyžaduje dostatek času strávený v terénu
- Snadno sklouzne do plochého vhledu nebo reportáže, je třeba propojovat a konfrontovat informace získané různými metodami sběru dat, nutnost zachycení jevů, které nejsou na první pohled viditelné, dokumentovat závěry atd.

Případ jako ohraničený systém

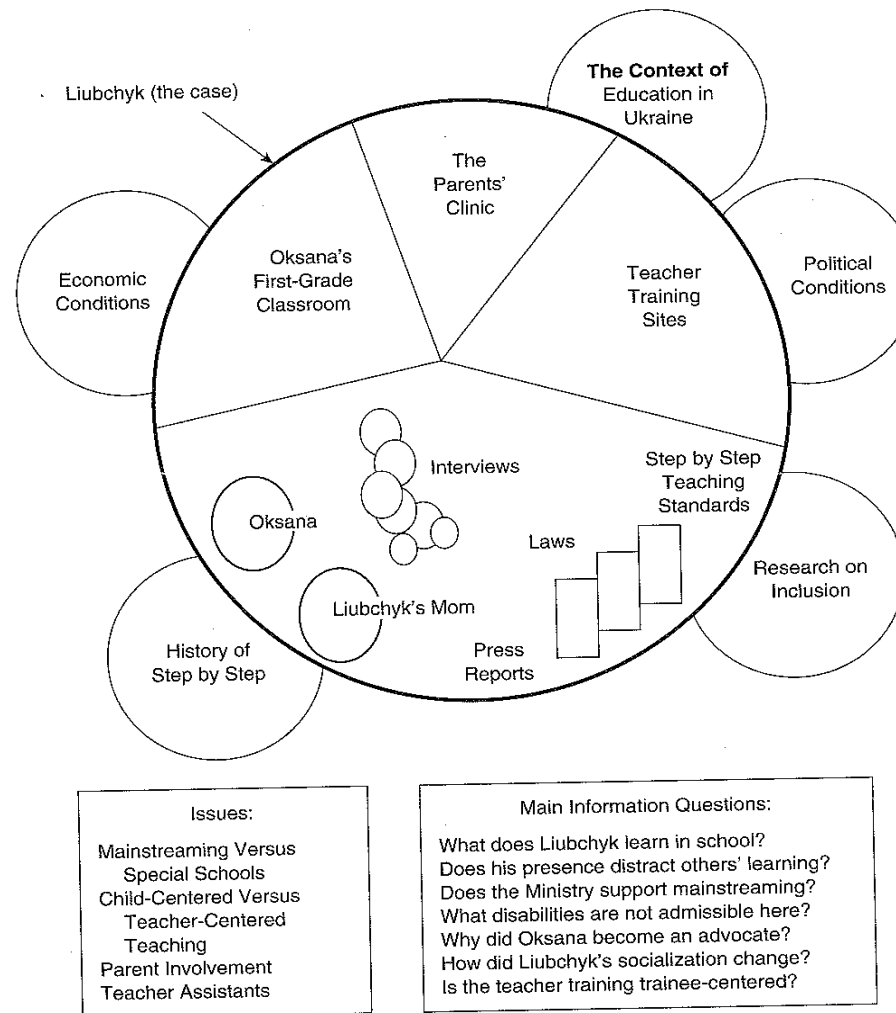

Figure 17.1. Plan for the Ukraine Case Study

Etnografický výzkum

- Hlubková studie zaměřená na konkrétní skupinu
- Cílem etnografie je „hustý popis“ – detailní a věrohodný popis způsobu života určité skupiny lidí (chování, zvyků, jednání, jazyka, interakce, struktury, přesvědčení, hodnot, postojů a názorů)
- Výzkumník aktivně vstupuje do každodenního života aktérů – intenzivní pobyt v terénu
- Kombinace různých metod sběru dat (zúčastněné pozorování, rozhovory, terénní poznámky, artefakty, struktura skupiny)
- Reflexe výzkumníka jako zdroj dat

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta humanitních studií

Bakalářská práce
Dis. Renata Bolechová

Interakce mezi zdravotnickým personálem a geriatrickými pacienty

*Etnografická studie vybraného oddělení
léčebny pro dlouhodobě nemocné*

Biografický výzkum

(metoda životního příběhu a životní historie – life story, life history)

- Zkoumání **příběhu**, který si jedinec volí k vyprávění o prožitém životě,
- Zdrojem dat je opakovaný hloubkový rozhovor, kterého se účastní **dva vypravěči**
- typ. pro výzkum učitelské kariéry

Průběh výzkumu:

- první rozhovor, analýza (např. časová osa), identifikace bílých míst, zajímavých momentů, mezníků (kritické incidenty, kritické osoby, kritické fáze – vnější, profesní, osobní), druhý rozhovor se specifickými otázkami (také navazující na jiné zdroje sběru dat), analýza atd.
- zajímá nás nejen, co je a co není řečeno, ale také jak to je řečeno (jakými slovy, v jaké souvislosti, s jakými emocemi atd.)
- nutný doslovný a kvalitní přepis + terénní poznámky

Akční výzkum

„Proces, během něhož praktici (učitelé) studují problémy vědecky, takže mohou hodnotit, zlepšovat a zaměřovat rozhodování a praxi.“

(Cohen, Manion, Morrison, 2011:xy)

Akční výzkum

Participativní, demokratický proces, jehož cílem je vyvinout praktické vědění. Usiluje o propojení akce a reflexe, teorie a praxe a o participaci všech zúčastněných. Snaží se najít praktická řešení problémů, které vyvstávají v každodenním životě. Má za cíl přinést změnu, a tím prospět jednotlivcům a komunitám. Zpochybňuje pozitivistickou představu o tom, že výzkum musí být objektivní a hodnotově neutrální. Zdůrazňuje sociální konstruovanost vědění a to, že každý výzkum probíhá v rámci určitého hodnotového systému.

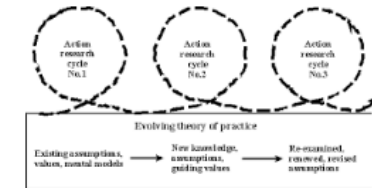
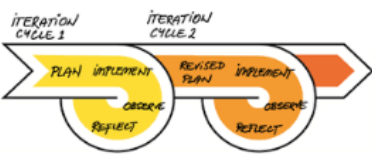
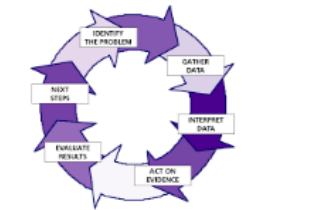
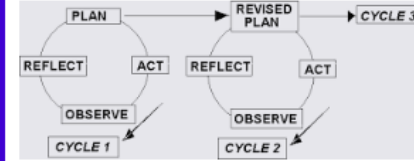
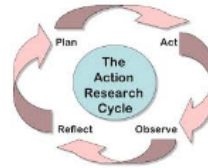
(Reason, Bradbury, 2001:1; BRYDON-MILLER, GREENWOOD, MAGUIRE, 2004).

Cílem akčního výzkumu je na jedné straně proměnit praxi a na druhé straně proces změny vědeckými metodami monitorovat (Atkins & Wallace, 2012).

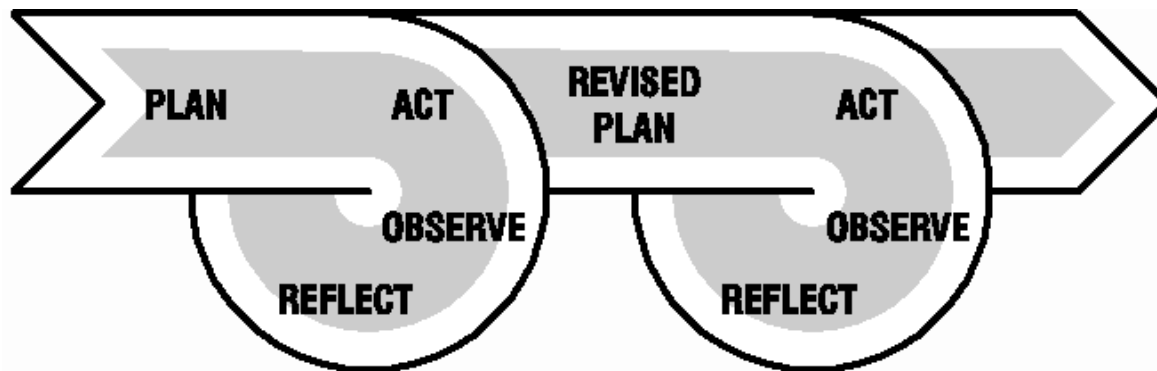
Pokud se akční výzkum týká metod školního vyučování, velmi často má formát vzdělávacího či rozvojového programu pro učitele, často s využitím videostudií jako nástroje pro dokumentování a analýzu změn (Borko et al., 2008).

(Švaříček, Šed'ová 2015)

Akční výzkum

- cyklický
- každá akce je vyhodnocována za účelem plánování dalšího postupu

Postup při akčním výzkumu

- Cyklický proces: diagnóza + akce + reflexe

Kemmis a McTaggart 1981

- 1) Obecná myšlenka – co je třeba změnit? Vylepšit?
- 2) Kde? V jakém prostoru, kontextu? (field of action)
- 3) Sbírání informací o prostoru
- 4) Obecný plán akce
- 5) První kroky
- 6) Evaluace
- 7) Revize plánu
- 8) Další kroky
- 9) Evaluace
- 10) Revize plánu

McNiff (2002:71)

- 1) Přehled dosavadní praxe
- 2) Identifikace aspektů, které si přejete změnit
- 3) Představte/Načrtněte (imagine) si cestu k této změně
- 4) Zkuste ji
- 5) Monitorujte a reflektujte, co se stalo
- 6) Modifikujte plán podle svých zjištění a pokračujte
- 7) Zhodnoťte modifikovanou akci
- 8) Pokračujte dokud nejste spokojeni

- 1) Rozhodněte, jaký problém je třeba řešit
- 2) Identifikujte příčiny tohoto problému
- 3) Proveďte brainstorming nad možnými řešeními
- 4) Vyberte si jedno z nich, které považujete za nejlepší a popřemýšlejte, jak ho uvést do praxe
- 5) Identifikujte nějaká kritéria úspěchu, podle kterých můžete posoudit, jestli řešení fungovalo ve vztahu k problému
- 6) Uveďte plán do praxe, monitorujte a zhodnoťte průběh akce
- 7) Zhodnoťte výsledek ve vztahu k problému podle kritérií z bodu 5
- 8) Na základě evaluace stanovte další postup

Použití metod v akčním výzkumu: můžeme využít design experimentu, dotazník, pozorování, rozhovory a terénní poznámky, případová studie (víc případových studií), dokumenty atd.

SITUACE A: Třída mezi sebe nebere Petra, který přišel na začátku roku z jiné školy. Nikdo s ním nechce sedět v lavici, o přestávce se s ním nikdo nebaví a když jde ze školy domů, tak se k němu nikdo z žáků nepřipojí. V učiteli vzniká dojem, že zde „něco nehraje“...

SITUACE B: Pan učitel Hnízdo oznámil rodičům na třídní schůzce, že jsou srdečně zváni na hospitaci do jeho hodiny. Mohou shlédnout kteroukoliv jeho hodinu a vyjádřit se k ní. Na hodinu zeměpisu do 7. třídy se přišel podívat pan Vondruška, který se k ní vyjádřil zhruba v tomto smyslu: „Pane učiteli, když tolik času věnujete vyučování, zbývá dětem vůbec čas, aby se učili?“

SITUACE C: Ve třídě paní učitelky Veselé mají děvčata pocit, že se vůbec nedostanou ke slovu. Paní učitelka vyvolává téměř skoro výhradně chlapce, a k tomu ještě jen ty, kteří vždy znají správnou odpověď...

SITUACE D: Pan učitel Beránek se již delší dobu nemůže ubránit dojmu, že tím, kdo má hlavní slovo ve výuce, je on sám. Přitom si celkem dobře vzpomíná na dobu, kdy byl žákem a studentem, jak mu tehdy vadilo, když je učitelé nepustili ke slovu. Jasně je, že když učitel mnoho mluví, žáci mluví málo...

Třída mezi sebe nebere Petra, který přišel na začátku roku z jiné školy... Je dojem učitele, že zde „něco nehraje“, oprávněný? Nebo je to opravdu jenom dojem? V tomto si učitel chce udělat jasno. Přemýšlí o tom, jak získat více informací o Petrově pozici ve třídě, o tom, jak s ním žáci komunikují nebo nekomunikují, a co za tím vším asi je?

V dalších dnech se na Petra zaměří – bude jej sledovat (metoda pozorování), prohodí s žáky pár slov o Petrovi, aby zjistil, jak ho vidí oni (metoda rozhovoru), požádá Petra, aby „se našel“ na obrázku (příloha 1) a svoji pozici okomentoval (projektivní technika spojená s introspekci) atd. Učitel **získává** určité **poznatky** o Petrově pozici ve třídě a **zamýšlí se nad nimi** (reflexe). „Dali jsme jako třída Petrovi dostatek příležitostí k tomu, aby mezi nás zapadl? Co když jsme se málo starali o to, jak se mezi námi cítí a jak se mu s námi učí? Nespoléhal jsem jako učitel snad až příliš na to, že to půjde samo? Jak to vypadá, v Petrově případě to asi samo nepůjde, takže se tomu musí pomoci...“

Učitel přemýšlí, **co může udělat** pro to, aby se Petrova pozici ve třídě zlepšila, aby ho žáci vzali mezi sebe. Napadají ho různé věci: „Především já sám, jako učitel, se musím k Petrovi postavit s větší otevřeností, dát mu najevo svůj zájem o něj... Můžu také zkusit pohnout se zasedacím pořádkem ve třídě. Posadím k němu Honzu, mohli by si rozumět, navíc oba dva sbírají známky, takže by mohli najít společnou řeč... Ve výuce zkusím využívat více kooperativních forem vyučování a učení – snad Petra získám pro skupinovou práci a ostatní žáci se ho naučí brát jako nového kamaráda.“

„Když učitel mnoho mluví, žáci mluví málo...“ (případová studie o verbální komunikaci ve výuce)

A) vstup do výzkumu

(Hledání a vytváření východisek pro vlastní výzkumnou a inovační činnost.)

Již delší dobu se nemohu ubránit dojmu, že tím, kdo má hlavní slovo ve výuce, jsem já (učitel). Přitom si celkem dobře vzpomínám na dobu, kdy jsem byl žákem a studentem, jak mi tehdy vadilo, když nás učitelé nepustili ke slovu.

Jasně je, že když učitel mnoho mluví, žáci mluví málo. Výuka má potom spíše informativní a transmisivní povahu, což bývá často předmětem kritiky. Taková výuka se točí kolem učitele a žákům přisuzuje roli pasivních příjemců informací.

Jaká je vlastně moje výuka, co se komunikace týče? Je moje domněnka o tom, že moc mluvím, správná? A pokud ano, co se dá udělat pro nápravu věci? Jakými způsoby mohu zlepšit komunikaci ve své třídě?

Ve snaze zodpovědět a řešit tyto otázky jsem realizoval akční výzkum komunikace ve své třídě 5. B. na Základní škole...

B) pozorování a sběr informací

(Sběr informací, zkušeností, dat, dokumentů aj. o akci.)

Jakými způsoby (metodami) lze získat data o komunikaci ve třídě? Rozhodl jsem se, že si pořídím tři videozáznamy svých vyučovacích hodin a pokusím se je analyzovat.

Cílem mého počínání bylo zlepšit komunikaci ve své výuce. Co to však vlastně je komunikace? A jakou roli zde hraje komunikace verbální a neverbální? V tomto směru bylo zapotřebí hledat poučení v odborné literatuře (Mareš, Křivohlavý, 1995 aj.). Uvědomil jsem si, že to, co chci zlepšit, spadá do oblasti verbální komunikace, a že konkrétně usiluji o lepší vyváženost v promluvách učitele a žáků. Jak však toho lze dosáhnout?

E) Důsledky a další nápady pro praxi – návrh intervencí

(Vytváření plánů jednání.)

Jakými způsoby mohu dosáhnout zlepšení skóre objemu promluv ve prospěch žáků? Napadaly mě tyto možnosti (intervencí):

- a) omezit vlastní promluvy ve prospěch promluv žáků,*
- b) seznámit se s aktivizujícími (dialogickými) metodami výuky (viz např. Maňák, Švec, 2003),*
- c) výklad látky vést formou sokratovského rozhovoru,*
- d) předávat žákům slovo (např. vyprovokovat diskusi a přenechat žákům její řízení),*
- e) klást žákům více otázek a čekat na jejich odpovědi,*
- f) postupně měnit své pojetí výuky (od předávání poznatků k jejich konstruování).*

F) Akce

(Jednání jako realizace plánu.)

Nezbývá než navržené intervence realizovat. Některé z nich lze provést okamžitě, jiné jsou dlouhodobou záležitostí. Po určitém čase je třeba znovu provést „reflexi akce“ a pomocí videozáznamů opět zjistit, zda se navrhované intervence setkávají se svým cílem, jímž je zlepšení komunikace v mé třídě.

G) Formulování, prezentace zkušeností

(Nápady a zkušenosti jako předmět veřejné diskuse, publikování.)

Tato případová studie je výstupem z akčního výzkumu, který jsem prováděl za účelem zlepšení komunikace ve své třídě. Možná mohou být mé zkušenosti inspirací pro další učitele, kteří usilují o to, dělat věci lépe.

Literatura:

MAŇÁK, J.; ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno : Paido, 2003.

MAREŠ, J.; KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno : MU, 1995.

BJGP

The British Journal of General Practice

formerly published as The Journal of the
Royal College of General Practitioners

**RC
GP**

[Br J Gen Pract](#). 2002 Jan; 52(474): 24–32.

PMCID: PMC1314197

Exploring medication use to seek concordance with 'non-adherent' patients: a qualitative study.

[Jon Dowell](#), [Anni Jones](#), and [David Snadden](#)

[Author information](#) ▶ [Copyright and License information](#) ▶

This article has been [cited by](#) other articles in PMC.

This article has been [cited by](#) systematic reviews in PubMed.

Abstract

BACKGROUND: 'Concordance' has been proposed as a new approach towards sub-optimal medication use; however, it is not clear how this may be achieved in practice. **AIM:** To develop a strategy for understanding sub-optimal medication use and seek concordance during primary care consultations. **DESIGN:** A developmental qualitative study using a modified action research design. **SETTING:** Three Scottish general practices. **METHOD:** Patients using treatment sub-optimally and having poor clinical control were offered extended consultations to explore their situation. Their authority to make treatment decisions was made explicit throughout. Clinicians refined a consultation model during ten 'Balint-style' meetings that ran in parallel with the analysis. The analysis included all material from the consultations, meetings, and discussion with patients after the intervention. **RESULTS:** Three practitioners recorded 59 consultations with 24 adult patients. A six-stage process was developed, first to understand and then to discuss existing

Východiska

- Výzkumy ukazují, že představy pacientů o lécích vycházejí z různých zdrojů a mohou významně ovlivňovat, zda budou léky užívat, nebo ne. Zároveň se o nich málokdy hovoří během konzultace s lékařem.
- Problém neužívání nebo nesprávného užívání léků významně narušuje efektivitu zdravotnických systémů.

Metody

- 30 pacientů od tří praktiků
- Nahrávky konzultací a jejich analýza
- Diskusní skupiny lékařů
- Rozhovory s pacienty

Cíl: Vyvinout konzultační model

ŽÁKOVSKÁ PARTICIPACE JAKO PŘEDMĚT AKČNÍHO VÝZKUMU

STUDENT PARTICIPATION AS THE FOCUS OF ACTION RESEARCH

KLÁRA ŠEĎOVÁ, MARTIN SEDLÁČEK

Abstrakt

Cílem této studie je analyzovat změny v participaci žáků na výukové komunikaci, ke nimž došlo v důsledku zapojení učitelů do projektu akčního výzkumu zaměřeného na implementaci principů dialogického vyučování. Participace je operationalizována jako: 1) výukový čas, který žáci vyplňují svými promluvami; 2) příležitost žáků k rozvíjeným promluvám; 3) triadická interakce, tedy bezprostřední komunikace mezi větším počtem aktérů, než je jeden žák a učitel. Prostřednictvím kvantitativní analýzy v příspěvku prokážeme, že v hodinách sledovaných učitelů došlo ke zřetelnému posílení žákorské participace, a to ve všech uvedených parametrech. Následně pomocí kvalitativní analýzy identifikujeme mechanismy, které k tomuto výsledku vedou.

Východiska

Aktivní zapojení žáků do výukové komunikace pozitivně ovlivňuje jejich učení.

V českém prostředí výzkumné nálezy ukazují, že učitel vyplňuje svými komunikačními aktivitami 75 % času, na žáky zbývá 25 % (Šed'ová, Švaříček, & Šalamounová, 2012)

Cíl: posílit žákovskou participaci na výukové komunikaci tak, aby se rozšířil prostor pro jejich promluvy

Jak žákovskou participaci operacionalizovat?

- 1) Čas žáků: celkový čas, po který žáci ve vyučovací hodině hovoří.
- 2) Rozvité promluvy: výskyt žákovských promluv obsahujících deset a více slov.
- 3) Triadická interakce: výskyt komunikační struktury, v jejímž rámci na sebe bezprostředně reaguje větší počet aktérů než učitel a jeden žák.

- 1) Zvýšila se po intervenci míra žákovské participace? 2) Jakým způsobem učitelé zvýšené žákovské participace dosahují? Na první z výzkumných otázek odpovídáme prostřednictvím kvantitativní analýzy indikátorů participace popsanych výše (čas žáků, rozvítené promluvy, triadická interakce). Testujeme hypotézu, že hodiny učitelů po intervenci se z hlediska žákovské participace liší od vyučovacích hodin, které intervenci předcházely.

- BRYDON-MILLER, Mary; GREENWOOD, Davydd; MAGUIRE, Patricia. Why action research?. *Action research*, 2003, 1.1: 9-28.
- NEZVALOVÁ, D. Akční výzkum ve škole. *Pedagogika*, 2003, 53.3: 300-308.
- JANÍK, Tomáš. Akční výzkum jako cesta ke zkvalitňování pedagogické praxe. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004, 51-68
- ŠEĎOVÁ, Klára; SEDLÁČEK, Martin. Žákovská participace jako předmět akčního výzkumu. *Studia paedagogica*, 2015, 20.2
- DOWELL, Jon; JONES, Anni; SNADDEN, David. Exploring medication use to seek concordance with 'non-adherent' patients: a qualitative study. *Br J Gen Pract*, 2002, 52.474: 24-32.
- REASON, Peter; BRADBURY, Hilary (ed.). *Handbook of action research: Participative inquiry and practice*. Sage, 2001.
- MCNIFF, J. with Whitehead, J.(2002). *Action research: Principles and practice*, 2.